

Μουσείο Μπενάκη

Τόμ. 1, Αρ. 11-12 (2012)

Το βάθρο του αγάλματος

Manolis Korres

doi: [10.12681/benaki.17776](https://doi.org/10.12681/benaki.17776)

Copyright © 2018, Manolis Korres

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Korres, M. (2012). Το βάθρο του αγάλματος, *Μουσείο Μπενάκη*, 1(11-12), 137-138.
<https://doi.org/10.12681/benaki.17776>

MANOLIS KORRES

The Pediment of the Statue

THE STONE BLOCKS FROM THE PEDIMENT are clearly distinguishable from those of the Throne itself because: 1) they are much larger; 2) their geological structure is different; 3) the working of all the surfaces is identical, something that only happens on very early works, making it very difficult to distinguish between the various faces, i.e. to tell the top from the bottom; 4) there are no contact bands (*anathyrosis*) or clamps. The statue was undoubtedly there long before the Throne was built around it.

At some point in time (fig. 2), the pediment underwent substantial modification as a result of which stone β_4 , originally on the outside, assumed a new, decidedly slanting position on the inside, got shorter—going from 88 cm to 72 cm—, was joined to the outer stones with double-T metal clamps (a type which first appeared around 30 BC) and acquired the characteristic ~50 cm-wide opening. Traces of copper oxide are preserved on the stone from this phase, marking the precise outline (fig. 2) of the back of the lower part of the wooden statue of Apollo, that resembled a bronze column (*καλασκῶν κίωνι εἰκασμένον*).

On the left side of stone β_4 are minute, barely visible holes with traces of the copper-alloy nails used to attach the bronze plaques, which probably predate the alterations. Similar ones are also visible on stone β_5 (and some were observed by Buschor). The joint facades of stones β_4 and β_5 , ca 3 m long (i.e. 10 Ionic feet), being the only

side with holes (for fixing a total of seven plaques), must have formed part of the pediment's front face (fig. 1).

The curved block (β_2), as part of an arched lintel, must have once been on the left-hand side of the pediment, which is where—according to Pausanias—the door to the tomb was. The other blocks (β_1), (β_3) and (β_6), being of the same height (83 cm), would all have belonged to the same course, immediately below the course occupied by blocks β_4 and β_5 .

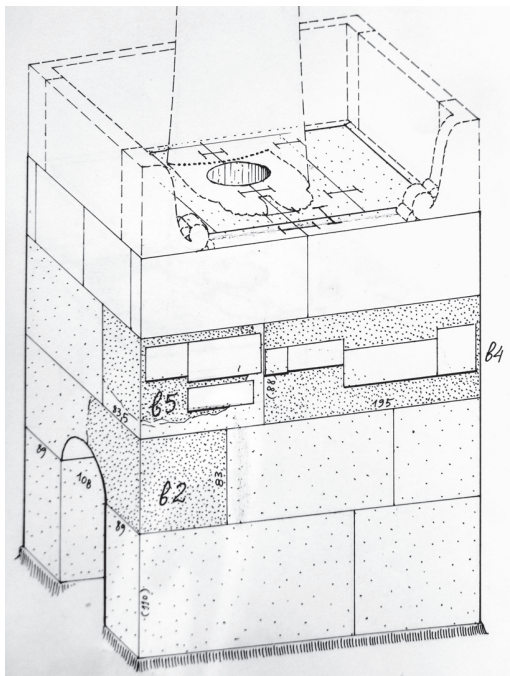
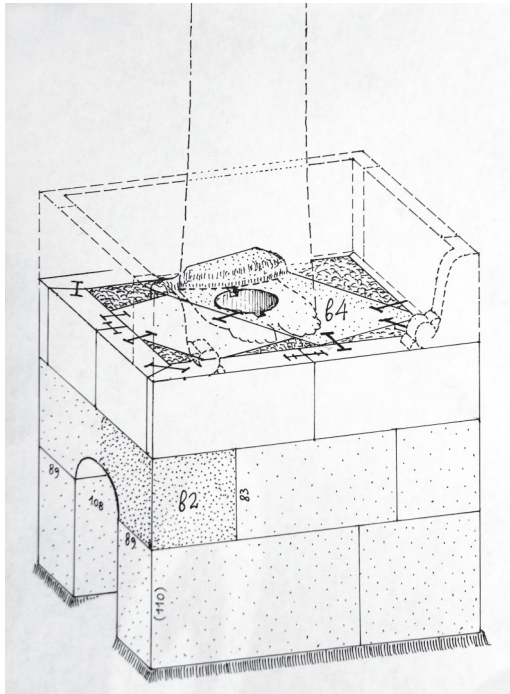
The alterations to the pediment must have been necessitated by the need to cut off the lower part of the central block of wood forming the cult statue (due to damage caused by a build-up of moisture). The new height of block β_4 (72 cm) in the third course must be the same as that of the (no longer extant) fourth course of stone blocks, which—because of the shortening of the timber (undoubtedly by the same amount)—must have had to be repositioned in the third course, though only on the exterior (as β_5 had been moved to the interior).

There is only one possible explanation for this very specific sequence of events: the fourth course must have been made up of decorated plaques (a frieze) on the outside, while a pediment placed on it (e.g. with spirals and figurative subjects in between) would account for Pausanias's assertion that the pediment resembled an altar.

Manolis Korres
mankor@otenet.gr

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΟΡΡΕΣ

Το βάθρο του αγάλματος

Εικ. 1. Το βάθρο μετά τη μετατροπή.

Εικ. 2. Το βάθρο στην αρχική του μορφή.

Οι λίθοι του βάθρου διακρίνονται σαφώς εκείνων του Θρόνου : 1) είναι πολύ μεγαλύτεροι, 2) έχουν διαφορετική γεωλογική σύσταση, 3) όπως μόνον σε πολύ πρώιμα έργα, η καταργασία όλων των επιφανειών είναι η αυτή –προς μεγάλη δυσκολία διάκρισης όψεων, εδρών ή επιφανειών ώσεως–, 4) ταινίες αναθυρώσεως και σύνδεσμοι απουσιάζουν. Ασφαλώς, το άγαλμα έστεκε εκεί, πολύ πριν κτιστεί γύρω του ο Θρόνος.

Σε κάποια χρονική στιγμή (εικ. 2), το βάθρο υπέστη μια ουσιώδη μεταβολή κατά την οποία ο λίθος β4, εξωτερικός αρχικά, έλαβε νέα, εμφανώς λοξή θέση στο μέσον, έχασε ύψος –από 88 εκ. ελαττώθηκε σε 72 εκ.–, συνδέθηκε με τους εξωτερικούς μέσω μεταλλικών συνδέσμων μορφής διπλού T (είδος μη εμφανιζόμενο μετά τον 3ο αι. π.Χ.) και απέκτησε τη χαρακτηριστική οπή πλάτους ~50 εκ. Από αυτή τη φάση διατηρείται επί του λίθου, ως συνεχής γραμμή ιχνών οξειδίου χαλκού, το ακριβές οπίσθιο κάτω περίγραμμα (εικ. 2) του *καλκῶ κίονι εἰκασμένον* ξύλινου αγάλματος του Απόλλωνος.

Στην αριστερή πλευρά του λίθου β4 υπάρχουν δυσδιάκριτες μικρότατες οπές με λείψανα ορειχάλκινων καρφίδων στερεώσεως πινακίδων, προφανώς προγενεστέρων της μετατροπής. Τέτοιες υπάρχουν και στον λίθο β5 (κάποιες είχαν παρατηρηθεί και από τον Buschor). Το κοινό μέτωπο των λίθων β4 και β5, μήκους τριών σχεδόν μέτρων, δηλ. 10 ιωνικών ποδών, ως μόνο φέρον οπές (για τη στερέωση επτά συνολικώς πινακίδων), πρέπει να ανήκε στην πρόσοψη του βάθρου (εικ. 1).

Ο λίθος με καμπύλη απολάξευση (β2), ως μέρος τοξωτού ανωφλίου, πρέπει να βρισκόταν στην αριστερή πλευρά του βάθρου, όπου η κατά Πausanία θυρίς του τάφου. Ως ομοιψεύεις αυτού (83 εκ.), οι λοιποί λίθοι (β1), (β3) και (β6) ανήκαν στην ίδια σειρά, αμέσως υποκείμενη της σειράς των β4 και β5.

Η μετατροπή του βάθρου πρέπει να υπαγορεύθηκε από την ανάγκη αποτήσεως του κατώτερου άκρου του κεντρικού ξύλου του αγάλματος (μετά από φθορά εκ της συγκεντρωμένης υγρασίας). Το νέο ύψος του λίθου β4 (72 εκ.) της 3ης σειράς δεν πρέπει να είναι άλλο από εκείνο της (μη σωζόμενης) 4ης σειράς λίθων, η οποία λόγω της βραχύνσεως του ξύλου (ασφαλώς κατά το αυτό ποσόν) έπρεπε να ανατοποθετηθεί στην 3η σειρά, αλλά μόνον εξωτερικώς (καθόσον στο μέσον θα έμενε μετατοπισμένος ο β5).

Για την ειδικότατη αυτή διαδοχή εργασιών μόνον μια εξήγηση είναι δυνατή: Την 4η σειρά πρέπει εξωτερικώς να αποτελούσαν κοσμημένες πλάκες (ζωφόρος), ενώ μια επ' αυτής ιστάμενη επίστεψη (π.χ. έλικες και ενδιάμεσα εικονιστικά θέματα) θα δικαιολογούσε την κατά Pausanία ομοιότητα του βάθρου προς τους βωμούς.